Jüdische Pester Zeitung.

יודישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליד
מאָנטאג, מיטטוואך אונד פֿרייטאג,

אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערדייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „ „
פֿירטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליאהר 2 „ „ 75 „ „ „

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאָנס-פעריאָדע
בעגיננט מיט דעם קאָממענדען דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר' 1,

וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַ-
ציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 154, ניינטער יאהרגאנג — פעסט, מיטטוואָך כ טבת ה'ת'ר'ל'ח'. — Pest, den 26. Dezember 1877.

דער קריעג.

דא נון דער סערבישע קריעג שאָן ווירקליך אים גאנגע איזט, זאָ מיססען וויר היער וויעדער דיא קארטע פֿאָן סערביען, באָסניען, הערצעגאָווינא אונד מאָנטענעגראָ ליעפֿערן.

געהען וויר אויף דיעזער קארטע פֿאָן לינקס נאך רעכטס, נעמליך פֿאָם וועסטען נאך אָסטען, וויר פֿינדען אונטען צוערסט דאס אדריאטישע מעער, דאנן דאס עסטערדייכישע קראָנלאנד דאלמאציען מיט דען פֿיעלען אינזעלן, מיט דען שטעדטען צארא אונד שפאלאטאָ, דאנן דען האפֿען פֿאָן קלעק אונד דאנן דיא שטעדטע ראגוזא אונד קאַטארא. נאָרד-אָסטליך פֿאָן דאלמאציען ליעגט דיא טירקישע הערצעגאָווינא, אין דער דיא רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען וואר.

אונטער דער הערצעגאָווינא זידליך ליעגט דאס פֿירסטענטהום מאָנטענעגראָ מיט דער הויפט-שטאדט צעטיניע. אָסטליך פֿאָן דער מאָנטענעגרינישען גרענצע, נעמליך רעכטס, בעפֿינדען זיך דיא אָרטשאפֿטען מעדון אונד פאָדגאָריצא, וואָ דיא מאָנטענעגרינער מיט דען טירקען מעהרערע קעמפפֿע צו בעשטעהען האטטען.

אָבערהאלב דער הערצעגאָווינא נאָרדליך ליעגט דאס טירקישע באָסניען מיט דער הויפט-שטאדט סעראיעוואָ. אונטען רעכטס פֿאָן סעראיעוואָ ליעגט דיא טירקישע שטאדט ווישעגראד. פֿאָן ווישעגראד נאך צוואָרניק אונד ביעלינא ציעהט זיך דער גרענצ-פֿלוס דרינא, וועלכער באָסניען פֿאָן סערביען טרעננט. היער איזט אויך דיא באָסניש-סערבישע גרענצע מיט דיקען שטריכען אונד פונקטען בעצייכנעט.

אָבען ווירד סערביען פֿאָן אונגארן דורך דיא דאָנויא געטרעננט. היער זינד אויך דיא אונגארישען דאָנויא-שטעדטע סעמלין, פאנטשאָווא אונד באַזיאש בעצייכנעט. זידליך פֿאָן דער דאָנויא ליעגען דיא סערבישען שטעדטע שאבאץ, בעלגראד אונד סעמאנדריא, וואָ זיך דער פֿלוס מאָראווא אין דיא דאָנויא ערגיעסט.

אונטען אן דער סערבישען זיד-אָסט גרענצע ליעגען דיא טירקישען שטעדטע נאָווי-באזאר אונד סעניצא, וואָ יעטצט דיא סערבישע וועסט-ארמעע שטעהט. — ווייטער רעכטס אונטען אין דער טירקייא פֿינדען וויר דיא שטעדטע מיטראָוויצא, בעלאָבערדא, זאָפּיא, פּיראָט, אַק-פאלאנקא אונד ניש.

ביא ניש זינד וויר וויעדער אן דיא סערבישע זיד-אָסט גרענצע געקאָממען. היער פֿינדען וויר דיא סערבישען שטעדטע קרושעוואץ, דעליגראד, אלעקסינאץ (אין דער קארטע זינד היער דיא בוכשטאבען פֿערשאָבען.) אָבען נאָרדליך פֿאָן אלעקסינאץ, אן דער סערבישען אָסט-גרענצע פֿינדען וויר דען פֿלוס טימאָק מיט דען שטעדטען איזוואָר, זאיטשאר אונד לעסקאָוואץ. רעכטס אָבען אויף דער קארטע אים נאָרד-אָסטליכען ווינקעל בעפֿינדעט זיך איין שטיק פֿאָן רומעניען מיט דער שטאדט קאלאפֿאט אן דער דאָנויא. געגענאיבער קאלאפֿאט ליעגט דיא טירקישע שטאדט ווידדין.

נאך דעם וועסטען נעגען באָסניען דירפֿען יעטצט דיא סערביען קיינען קריעג פֿיהרען, דא איהנען דאס פֿאָן זייטע אונזערער מאָנארכיע פֿערבאָטען איזט, וועסהאלב יעטצט דיא סערבישען ארמעען נור אים זידען אונד אָסטען דיא גרענצע איבערשרייטען אונד אין דיא טירקייא איינריקען קאָננטען. דיא סערבישע הויפט-ארמעע בענאָב זיך פֿאָן אלעקסינאץ נאך ניש, אום פֿאָן דא איבער אק-פאלאנקא אונד פּיראָט געגען זאָפּיא פֿאָררי-קען צו קאָננען; אבער ניכט איינמאל ניש איזט נאָך אין דען הענדען דער סערבען.

איינע דעפעשע דעם טירקישען קאָממאנדאנטען פֿאָן ניש מעלדעט: דיא סערבען ערריכטעטען אויף דען בענאכבארטען בערגען פֿאָר ניש בעפֿעסטיגונגען, אונד וואָללען פֿאָן דאָרט איינען שטורם-אנגריפֿף אויף ניש מאכען. צווישען נאָווי-באזאר אונד סעניצא פֿערטהיילען דיא סערבען וואפֿפֿען אונטער דיא דאָרטיגע סלאווישע-קאטהאָלישע בעפֿאָלקערונג, דאמיט אויך דיעזע געגען דיא טירקען קעמפֿפֿען קאָננען. אינדעססען ווערדען יעטצט דיא טירקען אין באָסניען אם גרענצ-פֿלוסע דרינא איין לייכטעס שפיעל געגען דיא סערבען האבען, דא דיעזע יענען גרענצ-פֿלוס ניכט איבער-שרייטען דירפֿען. —

איינע בעלגראדער דעפעשע פֿאָם 24-טען דעצעמבער מעלדעט: דיא פֿאָן דען טירקען בעפֿעסטיגטע געבירגס-שטראסע „סט' ניקאָלויס" צווישען אלעקסינאץ אונד ניש וואר פֿאָן וועניגען טירקען פֿערטהיידיגט. דיא טירקען לייסטעטען איינען איינשטינדיגען הארטנעקיגען ווידערשטאנד. דער פֿערלוסט דער טירקען וואר 5 טאָדטע אונד איינינע פֿערוואונדעטע, דער פֿערלוסט דער סערבען 16 מאנן. פֿאָן ניש אוים פֿערזוכטען דיא טירקען דיא פֿאָן דען סערבען בעזעטצטען געבירגס-האָהען וויעדער צו נעהמען, זיא ווארדען אבער מיט איינעם פֿערלוסטע פֿאָן 70 מאנן צוריקגעוויעזען.

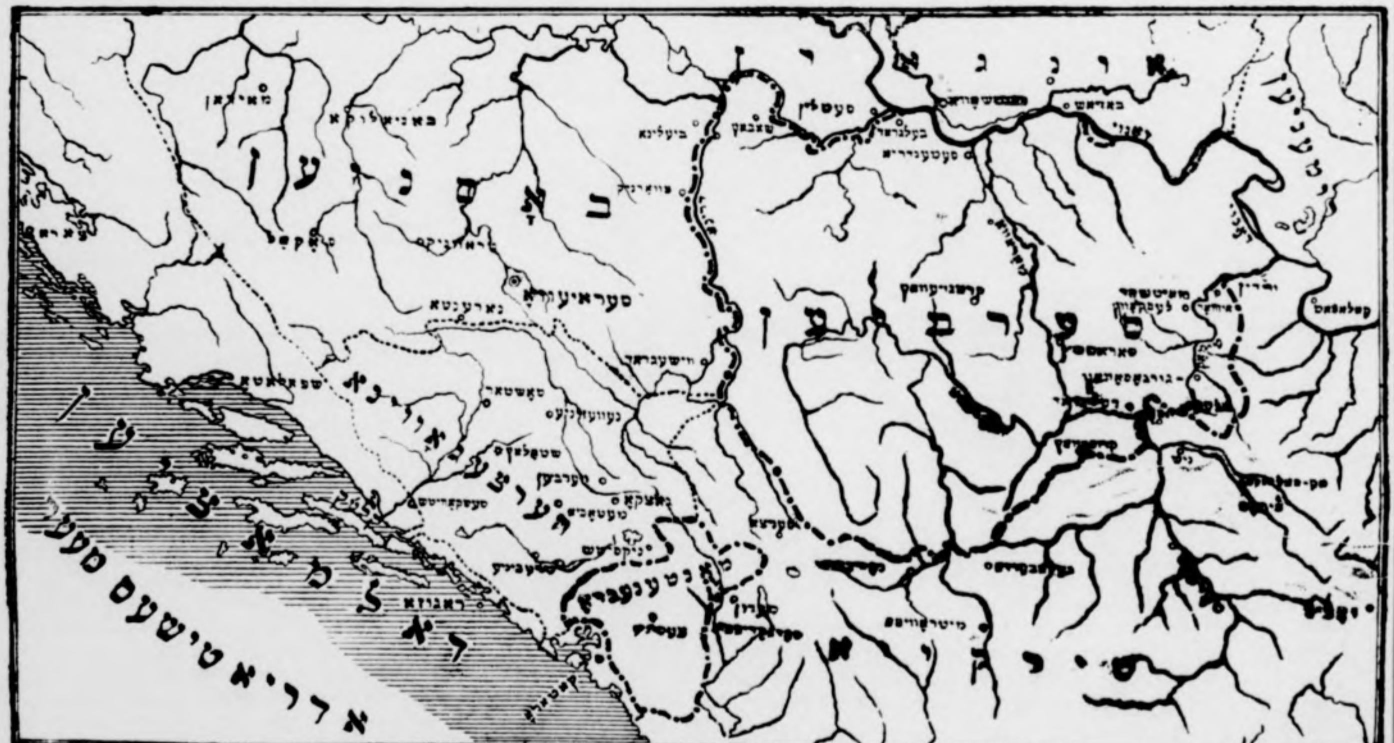

וויעדער-בעלעבונגס-פערזוכע ווארען פערגעבענס, דא נאך איינער שיינבארען בעססערונג דער טאָד טאגס דאראויף ערפאָלגטע. איין געהירן-שלאג האט דעם לעבען דיעזעס עהרווירדיגען מאנ-נעס זאָ אונערוואַרטעט שנעלל איין ענדע גע-מאכט. — דער פערשטאָרבענע ראבבינער שטאנד אין דעם אלטער פאָן 65 יאהרען. (אונזערעס וויססענס צעהלטע דר׳ ליפשיטץ צו דען שטרענג אָרטהאָדאָקסען ראבבינען דייטשלאנדס. וויר בע-גרייפען דאהער ניכט, וויא דערזעלבע אין איינעם זאאלע האט „מסדר קדושין" זיין קאָננען, דא יא נאך וואהרהאפט אָרטהאָדאָקסען גרונדזעטצען דיא „חופה" אונטער „פרייעם הימעל" אויפגעשטעללט ווערדען מוס! אללערדינגס האט דיעסמאל דער „מזל טוב!" אונטער דער „חופה" איינע טרויריגע שטאָרונג ערליטטען!)

*) (איין וויכטיגעס וואָרט אנדראשי׳ס אין דער אָריענטא-לישען פראגע.) ענדליך האט גראף אנ-דראשי איין וואָרט געשפראָכען, וועלכעס דען זיעגעס-לויף דער רוסיש-סערבישען ארמעע וועזענטליך צו העממען געאייגנעט איזט. אן דעם פונקטע נעמליך, וואָ דיא דאָנוי עסטערייך-אונגארן פערלאַסט, אום צווישען רומעניען אונד סערביען אינס טירקישע געביעט צו פליעסען, בע-פינדעט זיך דיא קליינע טירקישע פעסטונג אדא-קאלעה אָדער ניי-אָרשאָווא. זאָלאנגע דיעזע פעס-טונג אין טירקישען הענדען איזט, איזט דיא רוסיש-סערבישע ארמעע אין איהרעם פאָררייקען פערהינדערט. איינע דעפעשע אויס אלט-אָרשאָווא מעלדעט זאָעבען, דאס דער רוסישע גענעראל טאָדטלעבען, דער אלס דער אייגענטליכע עראָבע-רער פאָן פלעוונא צו בעטראכטען איזט, דאָרט איינגעטראָפפען זייא, אום דיא בעשיעסונג דער פעסטונג ניי-אָרשאָווא, וועלכע געגענאיבער פאָן אלט-אָרשאָווא ליעגט, צו לייטען. בעפאָר דיעזער אנגריף יעדאָך בעגאָננען וואורדע, ווענדעטען זיך פירסט גאָרטשאקאָף אונד פירסט קארל אן דען גראפען אנדראשי מיט דער פראגע: אָב פאָן זיי-טע עסטערייך-אונגארנס געגען דיא בעשיעסונג דער ערוועהנטען טירקישען פעסטונג, דא זיא הארט אן אונזערער גרענצע געלעגען איזט, איינע איינוועגדונג פאָרהאנדען? גראף אנדראשי ערוויי-דערטע היערויף: „דיא עסטערייך-אונגארישע מאָנארכיע קאנן וואָהל געגען דיא פערטרייבונג דער טירקישען בעזאטצונג אויס דער ערוועהנטען פעסטונג ניכטס איינוועגדען, דאָך ווירדע דיא נימער דולדען, דאס דיעזע פעסטונג זאָדאנן פאָן רוסישען אָדער סערבישען סאָלדאטען בעזעטצט ווערדען זאָללטע! דא איבערדיעס דיא בעשיעסונג דיעזער פעסטונג נור פאָן סערבישעם געביעטע אויס געשעהען קאָננטע, זאָ ווירדע איך דיעס איינע פערלעטצונג דער אינטערעססען אונזערער מאָנארכיע בילדען. עסטערייך-אונגארן האט וואָהל געגען דאס איינגרייפען סערביענס אין דען קריעג ניכטס אונטערנעהמען וואָללען, דאָרף עס אבער נימער דולדען, דאס אויך סערבישעס געביעט אלס „קריעגס-שויאפלאטץ" דיענע!" דאס איזט איין ענטשיידענדעס וואָרט, האָפפענט-ליך ווירד דאסזעלבע פאָן דער רוסיש-סערבישען ארמעע אויך רעשפעקטירט ווערדען!

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

קאָרן 7,30—7.50 גולדען.

גערסטע פוטטער 7'25—7.50 גולדען. מאלצ-וואארע 8,25—8,75 גולד.

האפער 6,35—6.50 גולד.

קוקורוץ אלטער 7,90 גולד. נייער 6.75 גולד.

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נומ׳ 0: 22 גולד. 75 קר., נומ׳ 1 22 גול. 25 קר., נו׳ 2: 21 גול. 50 קר., נו׳ 3: 20 גול. 80 קר. נו׳ 4: 20 גול.— קר., נו׳ 5: 19 גול. — קר., נו׳ 6: 17 גולד. 40 קר., נו׳ 7: 15 גול. 40 קר., נו׳ 8: 12 גול. 20 קר., נו׳ 8½ 10 גולד. 50 קר., פיינע קלייע 4 גול. 40 קר., גראָבע קלייע 4 גולד. 30 קר.

הילזענפריכטע: ערבסען 10 — 13 גולד. נייע לינזען 8 — 12 גולד. ראָהע הירזע 6.75—7 גול. הירזע-בריין 11,60—11,80 גול. גרויער מאָהן 25 גול. בלויער 28—30 גול. גראָסע ווייסע באָהנען 10.50—11 גול. צווערגעל 12—12,50 גול. האנפזאמען 10½ — 11. לייןזאמען 14¼—14¾ גול. מאָהאר-זאמען 9.50 גול. וויקען 6½—6¾ גול. (אללעס פער 100 קילאָ.) —

שפיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 34.50—35 גולד.— אלטע-מעטהאָדע 35½ — 36 גול׳ פער 10000 ליטער-פערצענט.

שליוואָוויטץ באנאטער 35.35 — 56.50 גולדען, — פרעבער דורכצוג 24,75 — 28.50 גול. (אללעס פער העקטאָליטער.)

ריבאָל ראפפעלט-ראפפינירטעס 50 גולד. פער 100 קילאָגראמם. —

אונשליטט (חלב) 51—52 גול.—

צוועטשקען. באָסנישע פאס-וואארע 36.50 — 37.50 גולד.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 23—24½ גול. —

האָניג. גוט געלייטערט 35 גולד. וואכס-האָניג 32½ גולד. —

וואכס ראָזענויער 145—148 גולד.

כנאָפפערן אונגארישע פרימא וואארע מיטטעל 22—25 גולד.

קלעעזאמען אונגארישע לוצערנע 55 גולד. פער 100 קילאָ.

וויינשטיין 53—66 גול.

פעטראָלעאום 21.50—21,75 גולד.

פאפריקא פרימא 100 גולד׳ מיטטעל 60—80 גולד.

ניססע האזעל-ניססע 7.50—9 גול. גראָסע ניססע 15 — 23 גולד. —

צוקער: ראפפינירטער 49½ גול. —

שאפפעללע. פאָריגע וואָכע ווארדען 12000 שטיק פערשיעדענער סאָרטען פערקויפט אונד צוואר: דייטש-וואָללינע 2,20—2,60 גולד. פער פאאר. — סערביש אונד טירקישע 125 — 135 גולד. באנאטער אונד באטשקער 135 — 150 גול. (אללעס פער 102 שטיק.)

לאממפעללע, באנאטער אונד באטשקער 75 - 80 גול. (פער 102 שטיק.)

גייס-פעללע, זיעבענבירגער 210 — 220 גולד. סערבישע אונד באנאטער 160—180 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

הייטע, ווער נאָטירען: פער 100 ק׳ אונגארישע קוה-הייטע 100 — 104 גול. אָכסענהייטע טראָקענע 105 — 112 גול. קאלב-פעללע שטארט-וואארע אָהנע קאָפפע 5 צאָלל-פונד 175 - 190 גולד. מיט קאָפפען 5½ צאָלל-פונד 155—160 גול. ראסהייטע 7½ — 11½ גולד. פער פאאר.

לעדער. פונדהייטע 25—28-קילאָ 182—188 גול. איינמאל פערזעטצטע טערצען פאָן 14—15-קילאָ 180—182 גולד., צווימאל פערזעטצטע טערצען 15—18 קילאָ׳ 178—180 גול. דריימאל פערזעטצטע טערצען פאָן 20—22 קילאָ 182 — 184 גולד. —

קאלבלעדער, נעצאָגענע 325 — 360 גולדען פער 100 קילאָ.

וויענער פרייזע.

שפיריטוס 32.50 גולד. צו 10000 ליטער-פערצענט. —

ריבאָל 47½—48 גולדען. פער 100 קילאָ.

רעפס באנאטער 18 — 18½ גולד. קאָהל פער יעננער 19—19.50 גול.

ווייצען, פערקויפט ווארדען 25000 מעטערצטר׳ פרייזע באנאטער 79—80-קילאָ׳ 12.30—12,45 גולד׳ פער מעטערצטר. —

קאָרן, אונגארישעס 68—72-קילאָגראמם 8'40—8'50 גולד׳ פער מעטער-צטר.

האפער אונגארישער 7 — 7.20 גולדען פער מעטער-צענטנער.

גערסטע פוטטער 7.50—8 גולד.

קוקורוץ פער מעטערצטר. 8.60—8,70 גולד.

ווייצען-מעהל, נו׳ 0: 23,25—24.25 גולד., נו׳ 1. 22,25—23.25 גול., נו׳ 2: 20,25—21,25 גול. נו׳ 3: 18 — 19 גולדען אללעס פער מעטער צטר.

קאָרן-מעהל, נו׳ 1: 16—17½ גול., נו׳ 2, 13-14½ גולדען פער מעטער-צטר.

הילזענפריכטע: לינזען 15—21 גולדען, ערבסען 10 — 15½ גולד. באָהנען 11—12½ גול. היידען 8—9 גולד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 22-טען דעצעמבער 1877.

טעמעשוואר	40	82	24	79	57
וויען	52	34	63	26	86
גראַץ	16	12	49	41	85

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בריי רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	10.30—10.40
"	"	75	10.50—10 60
"	"	76	10.70—10,85
"	"	77	11.——11.15
"	"	78	11.25—11,35
"	"	79	11.40—11.50
"	"	80	—.——.—
"	טהייס	74	10.65—10.75
"	"	75	10,85—11 05
"	"	76	11.15—11 30
"	"	77	11.40—11 45
"	"	78	11.55—11.45
"	"	79	11.70—11.75
"	"	80	—.——.—
"	פעסטער בארען	74	10 55—10 65
"	"	75	10.75—10 00
"	"	76	11.05—11.20
"	"	77	11.30—11.35
"	"	78	11.45—11.55
"	"	79	11.60—11.65
"	"	80	—.——.—
"	וויסעלבורגער	74	10 55—10 65
"	"	75	10.90—10 95
"	"	76	11.05—11.10
"	"	77	11.30—11.35
"	"	78	11.45—11.55
"	"	79	11.60—11.65

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	7.70—7.40
גערסטע מאלץ	62	8.60—8.—
גערסטע פוטטער	62	7.50—7.30
האפער	41	6.65—6.40
קוקורוץ באנאטער		.—.—
אנדערער	73	7.75—7.65
הירזע		7.——6.75

טערמין-פרייזע		פער 100 קילאגר.
ווייצען	פער אָקטאָבער	—.—
		—.—
	פריהיאהר	10.80
קוקורוץ		7.15
גערסטע		—.—
האפער	פריה-יאהר	6.80
		—.—
ריפס		—.—

באללען-מעהל	פער 100 קילאגר. זאמט זאק	קר. גל.
נומער 0		22 75
" 1		22 25
" 2		21 50
" 3		20 80
" 4		20 —
" 5		19 —
" 6		17 40
" 7		15 40
" 8		12 20
" 8½		10 50
שפיריטוס: אלטע	מעטהאָדע פריסהעסטע	37.50
נייע	קארטאפפעל	35.—

קורז-טאבעללע פאָם 22. דעצעמבער

געלד-קורז	גל.	קר.
זילבער-אגיא	105	55
דוקאטען	5	67
עסטררייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	63
נאפאלעאנדאר	9	63
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59	35
20 מארקשטיקע	11	87
פאפיער רובעל	1	22

לאָזע	גל.	קר.
1839-ער ראטשילד-לאָזע גאנצע	294	—
דעטטא " פינפטעל	294	—
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאָזע	108	75
1860-ער " גאנצע	111	50
דעטטא " פינפטעל	120	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134	25
דעטטא " 50	134	25
טהייס רעגולירונגס	25	50
[illegible]-לאָזע	12	50
קרעדיט-לאָזע	162	50
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	27	75
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרט-לאָזע	92	50
אינסברוקער לאָזע	18	50
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	12	50
קראקויער " 20 "	14	75
אפנער " 40 "	28	25
פאלפי " 40 "	28	—
רודאלפס-לאָזע " 10 "	13	50
סאלם-לאָזע " 40 "	41	—

לאָזע	גל.	קר.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	50
סט. גענאָיס " 40 "	31	50
סטאניסלויער " 20 "	20	50
פריעסטער " 100 "	119	—
דעטטא " 50 "	62	50
וואלדשטיין " 20 "	21	50
ווינדישגרעטץ " 20 "	25	50
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	76	75
דעטטא צו 50 גולדען	76	75
וויענער לאָזע	88	50

ווערטה-פאפיערע	גל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	30
טעמעשוואר-באנאטער	77	50
זיבענבירגישע	76	40
גאליציש	86	—
בוקאווינער	82	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98	50
וויינצעהענט-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	78	50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען בארענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	93	50
דער אונגארישען היפאטהעקען באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען בארענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	—	—
דעטטא צו 6 פראצענט	—	—
דער פעסטער קאמערציאל-באנק	90	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

דענטליך צו בעפירכטען, דאס זאָוואָהל דיא דייטשע אלס דיא אונגארישע בעפאָלקערונג אונזערער מאָנארכיע פאָן דען צאהלרייכען סלאווען ערדריקט ווירדען! יא, ווען אונס רוסלאנד מיט דען ערוועהנטען צווייא פראָווינצען איין „געשענק“ מאכען וויללי, זאָ ליעגט עס אויף דער האנד, דאס רוסלאנד היעמיט עבען נור דיא שוועכונג אונד פיעללייכט זאָגאר דען צערפאלל אונזערער מאָנארכיע אנשטרעבט. דאס ביסמארק בעטרעפפס דיעזעס געגען אונזערע מאָנארכיע געריכטעטען פלאנעס מיט רוסלאנד גערנע האנד אין האנד געהט, דאראן איזט קוים צו צווייפעלן. עס זיעהט פאסט אויס, אלס ווען רוסלאנד אונד דייטשלאנד נור צו דעם צוועקע אויך אונזערע מאָנארכיע אין איהרען בונד איינגענאָממען, דאמיט דיעזע צווישען ביידען אָרדענטליך ערדריקט ווערדע!

עס איזט אללי דיעס זאָ קלאר, דאס עס ניכט גלייבליך, וויא איין גראף אנדראשי זיך זאָ וויט טיישען לאסט! אוים דיעזעם גרונדע קאָננען וויר דענן אויך דען מיטטהיילונגען דעם „בערלינער בריעפעס“ אונמאָגליך פאָללען גלייבען שענקען.

איבערדיעס שיינט אונס דער גאנצע פלאן, וויא ער אין דיעזעם בריעפע צום אויסדרוקע געלאנגט, אָהנעהין ניכט רעכט אויספיהרליך. דא הייסט עס יא, דאס רוסלאנד וואָהל ניכט אין אייראָפא, דאפיר אבער אין אזיען איינע ערווייטערונג זיינעס געביעטעס אנשטרעבט. וואָ בלייבט אבער ענגלאנד? עס איזט דאָך בעקאננט, דאס ענגלאנד זיינע אינטערעססען עבען דאדורך פאָן איינער גראָססען געפאהר בעדראָהט זיעהט, ווען רוסלאנד דורך זיינע עראָבערונגען דען ענגלישען בעזיטצונגען אין אזיען איממער נעהער ריקט! פרייליך הייסט עס, דאס מאן אויך ענגלאנד צום שטיללשווייגען ברינגען וויללי, אינדעם עס פיר זיין רוהיגעס פערהאלטען גאנץ עגיפטען, וועלכעס ביזהער אונטער טירקישער אָבער-הערשאפט שטעהט, בעקאָממען זאָלל! נון איזט עס אבער קוים צו גלויבען, דאס אויך ענגלאנד אין איינע זאָלכע געוויססענלאָזע פערשאכערונג דער טירקישען געביעטס-טהיילע זיך איינלאססען ווערדע!

פיר יעטצט האט אלזאָ דער „בערלינער בריעף“ איינע אללגעמיינע אויפרעגונג דער געמיטהער הערפאָרגערופען. אָב דיא אין דעמזעלבען ענטהאלטענען אנגאבען אויך פאָללע וואהרהייט זינד, דאריבער ווירד אונס יא דיא צוקונפט אויסקונפט געבען מיססען! מאָגע דיעזע אויסקונפט איינע גינסטיגע זיין! דען וואהרליך! מאן אטהמעט אונטער דעם דרוקע דער רוסישען דראָהונגען שווער אויף!

פערשיעדענע נייאינקייטען.

* (דער זאָהן אלבערט קאָהנס — פראָפעקט!) אונזערען לעזערן דירפטע דער נאמע דעס פאָר ניכט לאנגע אין פאריז פערשטאָרבענען העררן אלבערט קאָהן געוויס בעקאננט זיין. דערזעלבע וואר אוים פרעסבורג געבירטיג, איינגטע זיך האָהע וויססענשאפטען אן אונד גינג נאך פאריז, וואָ ער אים הויזע דעס דאָרטיגען ראָטהשילד איינע זעהר עהרענפאָללע אנשטעללונג ערהיעלט. איינינע יאהרע הינדורך וואר העררר קאָהן נעמליך ערציעהער דער ראָטהשילד׳שען קינדער. אלס דיעזע יעדאָך הערנגעוואכסען אונד מעהר קיינעס ערציעהערס בעדורפטען, דא ווארדע העררר אלבערט קאָהן צום אלמאָזעניער דעס הויזעס ראָטהשילד ערנאננט. — אונטער „אלמאָזעניער“ איזט צו פערשטעהען, דאס אללע יענע גראָססען סוממען, דיא דאס הויז ראָטהשילד יעהרליך צו וואָהלטהעטיגען צוועקען פעראויסגאבטע, עבען דורך דיא הענדע דעס העררן קאָהן געהען מוססטען. יעדער פאָן ראָטהשילד איינע גראָססערע אָדער קליינערע אונטערשטיטצונג אנשטרעבטע, קאָנטע דיעזעלבע נור דורך דיא פערמיטטעלונג דעס אלבערט קאָהן ערהאלטען. דיעזער וואר אויך דער בעגרינדער דעס וועלט-בעריהמטען וואָהלטהעטיגען „כל ישראל-חברים-פעראיינס“ אין פאריז. ער מאכטע אים אויפטראגע ראָטהשילד׳ס מעהרערע רייזען נאך דעם היילינגען לאנדע, וואָ ער איינע שולע אונד איין שפיטאל גרינדעטע. דער יונגע זאָהן דעס אלבערט קאָהן גלייכט אבער אן עדלעם שטרעבען גאנץ זיינעם פערשטאָרבענען פאטער. דערזעלבע וואר ביזהער בעאמטער אים מיניסטעריאום אונד הערויסגעבער איינער פראנצאָזישען צייטונג. דיא נייע פאָרטשריטטס-רעגיערונג האט דיעזער טאגע אויך נייע פרעפעקטען (בירגערמייסטער) ערנאננט. אין אנבעטראכט זיינער פיעלזייטיגען קעננטניססע אונד זיינעס האָהען גייסטעס ווארדע אויך דער יונגע קאָהן צום פרעפעקטען ערנאננט. דאס איזט געוויס דער בעסטע בעווייז, דאס דיא נייע רעגיערונג אין פראנקרייך עס מיט איהרער פרייהייטליבען געזיננונג ערנסט מיינט. זיא פראגט ניכט: אָב יודע אָדער ניכט-יודע, זאָנדערן גיבט דעמיעניגען טיטעל אונד אמט, דער עס ווירקליך פערדיענט!

* (דיא אנשפראכע דעס רוסישען קאיזערס.) אין פאָריגער נוממער האבען וויר בעריכטעט איבער דאס איינטרעפפען דעס רוסישען קאיזערס אין פעטערסבורג. איינע פעטערסבורגער דעפעשע פאָם 24-טען דיעזעס טהיילט נון פאָלגענדע אנשפראכע מיט, דיא דער קאיזער אן איינע דעפוטאציאָן דער הויפטשטאדט געריכטעט; דיעזעלבע לויטעט: „מיינע העררען! איך דאנקע אייך פיר אייערע פריינדליכע בעגריססונג אונד פיר דען פייערליכען עמפפאנג, דען איהר מיר בערייטעט האבט. איך פיהלע מיך גליקליך, וויעדער אין אייערער מיטטע ערשיינען צו קאָננען. דיא עראָבערונג פלעוונאס האט אונס פיר אונזערע מיהע גענוגטהואונג פערשאפפט. מיין הערץ איזט פאָן דען גליקליכסטען געפיהלען ערפיללט דורך דיא העלדענטהאטען, דיא מיינע זאָהנע אויף דעם קריעגס-שויפלאטצע ערוויעזען האבען. נאָך בלייבט פיעלעס צו טהון איבריג. מאָגע גאָטט אונס העלפען, דאס היילינגע אונטערנעהמען צו ענדע צו פיהרען! גאנץ אייראָפא בליקט מיט פאָללעם פערטרויען אויף אונזערע עראָבערונגען. וואָהל מאָכטע ענגלאנד אללין אויף דיא פרייהייט אונזערער בעשטרעבונגען איינען דרוק אויסאיבען. דאָך ווירד אונס דיעזע האלטונג ענגלאנדס דורכאוים ניכט איינשיכטערן. וויר ווערדען קיינע פריעדענס-פערמיטטעלונג אננעהמען. זאָללטע אונס יעדאָך יעמאנד מיט דען וואפפען אין דער האנד ענטגעגענטרעטען וואָללען — זאָ זינד וויר היעפיר יא גענינגענד געריסטעט!“ — זאָ וויט דיא אנשפראכע דעס רוסישען קאיזערס, דיא אין וועניגען וואָרטען מעהר אויספלוידערט, אלס גראף אנדראשי אין פיעלען רעדען אין דען דעלעגאציאָנען הערויסצוזאגען וואגטע! אוים דיעזער אנשפראכע ערפאהרען וויר נעמליך: 1) דאס פיר דען רוסישען קאיזער נאָך פיעלעס צו טהון איבריג געבליעבען, דאס הייסט: דאס ער זיך מיט זיינען ביזהעריגען עראָבערונגען ניכט בעגניגט, זאָנדערן דיא גאנצע טירקייא פאָן גרונד אויף צערטרימטערן וויללי; — 2) דאס דער רוסישע קאיזער זיך געגען יעדע איינווענדונג זייטענס אייראָפא׳ס פערזיכערט האלט, דא אללעס אויף זיין טהון אונד לאססען „מיט פערטרויען“ בליקט; — 3) דאס דער רוסישע קאיזער פאָן איינער פריעדענס-פערמיטטעלונג דורכאוים ניכטס וויססען וויללי; — 4) דאס ער זיך דורך דיא איינשפראכע ענגלאנדס ניכט איינשיכטערן לאססען ווערדע, זאָנדערן פאָללקאָממען גערישטעט איזט, אים יעדעם בעוואפפנעטע ענטגעגענטרעטען מיט ערפאָלג צוריקצווייזען! — דאס הייסט דאָך איינע פאָרמליכע קריעגס-ערקלערונג געגען יעדען, דער עס וואגט, דעם רוסישען רויב-צוגע אין אירגענד איינער ווייזע איינהאלט טהון צו וואָללען! נון! דאס איזט ניכט מעהר דיא שפראכע איינעס בעזיעגערס דער טירקייא אללין, זאָנדערן דיא שפראכע איינעס זאָלכען מאננעס,

---

דאס אויך זיין פאטער, איזאק דע איזראעלי, זעהר פיעלע געלעהרטע ווערקע פערפאסט. דער ראָמאן דאוויד אלראָי (ריש גלותא) פאָן דע איזראעלי געהאָרט צו דען שאָנסטען יידישען ערצעהלונגען.“

„„יא, שאדע! שאדע, דאסס דאס יודענטהום זאָלכע גראָססע מעננער פערלאָרען האט, וועלכע ציערדען ווערען דיעזע פיר אונס! אונד וויססען זיא, ווארום איזאק דע איזראעלי דאס יודענטהום פערלאססען האט?““

„איך עראיננערע מיך, אירגענד געלעזען צו האבען, דאס ער נור דעסהאלב אויס דעם יודענטהומע אויסגעטרעטען איזט, וויל מאן איהן צור צאהלונג איינער געמיינדע-שטייער צווינגען וואָללטע.“

„„דאס איזט אונריכטיג! דאמאלס האטטען דיא יידישען געמיינדען אין ענגלאנד איין געזעטץ, דאס ווענן מאן איין געמיינדע-מיטגליעד צום פאָרשטעהער וועהלטע, זאָ מוססטע עס דיעזע שטעללע אויך אננעהמען, יא מאן קאָננטע היעצו זאָגאר מיט פאָליצייא-געוואלט צווינגען. ביא איינער געמיינדע-וואהל ווארדע נון העררר איזאק דע איזראעלי געגען זיינען וויללען צום פאָרשטעהער געוועהלט, אונד דא מאן איהן צור אננאהמע דיעזער שטעללע צווינגען וואָללטע, זאָ טראט ער גענצליך אויס דעם יודענטהומע! „זאָנדערבאר! ביא אונס אין פראג וואָללטע זיך אונלענגסט איין רייכער יודע, נאמענס פריעדמאנן, 3000 גולדען קאָסטען לאססען, ווענן מאן איהן צום פאָרשטעהער וועהלטע. אונד דא ער ביא דער וואהל דורכגעפאללען, טראט ער אויס דער יידישען געמיינדע גענצליך אויס.“

„„וויא? הייסט ער ניכט יאָזעף פריעדמאנן?““

„דאס איזט דעססען זאָהן! קעננען זיא דיעזען?“

„„זיא האבען פיעללייכט אין דער געסטריגען צייטונג דאס אללער-נייעסטע פאָן איהרער היימאטה ניכט געלעזען?““

„ניין! איך בעפאססע מיך היער ניכט מיט פאָליטיק.“

„„דאס איזט ניכטס פאָליטישעס, עס איזט איינע נייאינקייט, דאס איין געוויססער יאָזעף פריעדמאנן אויס פראג דיא טאָכטער דעס פראנצאָזישען הערצאָגס פאָן פערזיני געהייראטעט האט.““ (אויך וויר האבען דיעזע נייאינקייט אין נר׳ 135 געבראכט. דער הערצאָג פאָן פערזיני וואר אים יאהרע 1853 מיניסטער דעס קאיזערס נאפאָלעאָן אונד איינער דער אנגעזעהענסטען שטאאטס-מענער אין פראנקרייך.)

„אלזאָ דאָך געהייראטעט! איך האבע שאָן צו הויזע פערנאָממען, דאס דיעזע פראנצאָזישע פרינצעססין, דיא אויף איינער רייזע נאך איטאליען מיט דעם יונגען פריעדמאנן צוזאממענגעקאָממען, זיך אין דיעזען פערליעבטע; אבער קיינער וואָללטע נאָך אן איינע הייראטה גלויבען, דא מאן ניכט אננעהמען קאָננטע, דאס דיא פרינצעססין מיט איינעם יודען איינע צוויל עהע איינגעהען ווערדע.“

„„פריעדמאנן האט זיך גאנץ איינפאך געטויפט!““

„דאס העטטען וויר דאָך ניכט ערווארטעט! נון, עס קאנן דיעזער הערצאָגין זאָ ערגעהען, וויא עס דער פראנצאָזישען הערצאָגין דע בעררי ערגאנגען איזט.“ (דיעזע בעררי וואר דיא פרוייא דעס פראנצאָזישען קאָניגס קארל X., זיא איזט אים יאהרע 1832 אלס קאָניגין פאָן פראנקרייך אויסגעטרעטען, ווארדע אבער נאכהער פאָן איהרעם געליעבטען דייטץ, דער איין געטויפטער יודע וואר, שענדליך פערראטהען.)

„„נון, דיעזע נייעסטע הייראטס-געשיכטע ווירד וואהרשיינליך אין דען פראגער „ספורים“ ניכט ערשיינען!““

(דיא „ספורים“ בילדען איינע זאממלונג פאָן אינטערעססאנטען עכט יידישען ערצעהלונגען אוים דען אלטען צייטען דער יודען-פערפאָלגונגען.)

„ניין! דיעזע נייען עראייגניססע אונטער דען יודען אונטערשידען זיך וועזענטליך פאָן דען אלטען. דיא פרייהייט, דיא עמאנציפאציאָן האבען גאנץ נייע צושטענדע אונטער דען יודען געשאפפען. דער דרוק פאָן אויסען האט אויפגעהאָרט, אונד דיא פלאָטצליך געוואָננענע פרייהייט קעננט קיינע גרענצען מעהר. הייטע פינדען וויר דיא יודען אין דען האָכסטען געזעללשאפטס-קרייזען, אלס דעפוטירטע, דעלעגירטע, קאָנזולן אונד באראָנע; אבער אויך דיא שוועכען דיעזער „האָכסטען געזעללשאפטס-קרייזע“ האבען דיא יודען אנגענאָממען, אונטער איהנען פינדען וויר יעטצט עבענפאללס דיא ראָמאנטישען, אבענטייערליכען, וואונדערבארען אונד וועלטזאמען ליעבעס- אונד דועלל-געשיכטען, אונד דיעזעס נייעסטע ווערק היער פעססעלט אויך מיינע אויפמערקזאמקייט אין האָכסטעם גראדע. איינע דעראַרטיגע דארשטעללונגס-ווייזע איינער יידישען געשיכטע, וויא זיא אין דיעזעם בוכע פאָרקאָממט, האבע איך נאָך ניכט געזעהען.“

אוים דיעזעם געשפרעכע ווערדען זיא נון מערקען, וויא איך צור הערויסגאבע דער פאָרליעגענדען געשיכטע געקאָממען. איך מוססטע איהנען דיעזע „איינלייטונג“ פאָרויסשיקען (דיא אייגענטליכע געשיכטע בעגיננט ערסט אין דער נעכסטען נוממער) — אונד נון ביטטע איך זיא, בלאָס מיט דען ערסטען דרייא פאָרטזעטצונגען געדולד צו האבען, דיא איבריגען ווערדען איהנען אונד איהרען לעזערן האָכסט-אינטערעססאנט אונד שפאננענד זיין.

ד״ר מ׳ פראנקל.

פֿאָם אזיאטישען קריעגס-שויא-פּלאטצע ווירד געמעלדעט: דיא רוססען בעזעטצטען איינינע ארטשאפֿטען אין דער נעהע פֿאָן ערצערום, דיא רוססען ווערדען באלד דיעזע שטאדט איינשליעסען. איינע דעפּעשע מוקטהאר פּאשאס אויס ערצערום מעלדעט: „נאכדעם דיא רוססען אין דיא עבענע פֿאָן ערצערום פֿאָרדראנגען, וואורדע טירקישע קאוואללעריע געגען דיאזעלבען ענטזענדעט, וועלכע זיך יעדאָך נאָך דעם קאמפּפֿע וועגען דער פֿיינדליכען איבערמאכט צוריקציעהען מוסטע. דיא רוססען ערהיעלטען נייערדינגס בעדייטענדע פֿערשטערקונגען.

פֿאָם בולגארישען קריעגס-שויא-פּלאטצע ווירד יעטצט נור זאָפֿיעל בעריכטעט, דאס דיא רוססען געגען דאס באלקאן-געבירגע פֿאָרמארשירען אונד דיא דאָרטיגען געבירגס-שטראססען נאך אונד נאך בעזעטצען.

דיא צייטונגען בעריכטען היעריבער פֿאָלגענדעס: אויף דעם קריעגס-שויא-פּלאטצע האט זיך דער ווינטער אין זיינער גאנצען שטרענגע איינגעשטעללט. דורך דיא גראָססען שנעע-פֿעללע איזט דיא רוסישע ארמעע אים פֿאָררידקען געהינדערט. דאס באלקאן-געבירגע איזט מיט שנעע בעדעקט, דיא ענגען שטראססען דורך דיעס געבירגע זינד זאָ זעהר פֿאָן שנעע-הויפֿען פֿערוועהט, דאס איין דורכגאנג ניכט מאָגליך. דיעס דער גרונד, וועסהאלב יעטצט דאָרט „שטיללשטאנד" איזט, אונד דיעזער שטיללשטאנד קאָממט דער האַרטבעדרענגטען טירקייא זעהר צו גוטע. זיא קאנן אינצווישען נייע גראָססארטיגע קריעגס-ריסטונגען פֿאָרנעהמען; זיא קאנן אין דער געגענד פֿאָן אדריאנאָפּעל אונד פֿיליפּפּאָפּעל נייע פֿערשאנצונגען אויפֿפֿיהרען; זיא קאנן דיעזע בעפֿעסטיגטען שטעללונגען מיט אויסרייכענדען לעבענסמיטטעלן אונד קריעגס-געראַטהען פֿערזעהען, קורץ: זיא קאנן וועהרענד דער ווינטער-מאָנאטע וועניגסטענס 200,000 מאנן פֿאָר אדריאנאָפּעל דען הערראננאהענדען רוססען ענטגעגענשטעללען! דא נון אויך דאס זאָגענאנטע טירקישע פֿעסטונגס-פֿיערעק נאָך בעשטעהט אונד אויך ווידדין אים בעזיטצע דער טירקען זיך בעפֿינדעט, זאָ ווערדען יא זעהר שטארקע אבטהיילונגען דער רוסישען ארמעע צור בעוואכונג דיעזער פֿעסטונגען צוריקבלייבען מיססען. עס ווירד נאך אלל דעם ניכט דיא גאנצע, זאָנדערן בלאָס איין טהייל דער רוסישען ארמעע געגען אדריאנאָפּעל מארשירען קאָננען. בעדענקט מאן אלל דיעזעס, זאָ מיססען זיך יעדעם פֿאָלגענדע צווייא פּונקטע אויפֿדרענגען: ערסטענס, דאס דער געגענווערטיגע „שטיללשטאנד" אייגענטליך נור דאס בעדייטעט, דאס דער קריעג אים פֿריה-יאהרע מיט דאָפּפּעלטער העפֿטיגקייט פֿאָרטגעזעטצט ווערדען ווירד, דא יא דיא טירקייא אינצווישען צייט געווינגט, זיך פֿאָן נייעם צו ריסטען אונד מיט אללעם נאָטהיגען צו פֿערזעהען. — צווייטענס אבער איזט ווירקליך האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, דאס טראָטץ דער פֿיעלפֿאכען אונגליקס-פֿעללע פֿיר דיא טירקייא דעננאָך ניכט אללעס פֿערלאָרען זייא. יע לענגער דיעזער ווינטערליכע „שטיללשטאנד" דויערט, דעסטאָ בעססער קאנן זיך דיא טירקייא ריסטען. עס ברויכט דאהער נור איינע קליינע וועגדונג דעם קריעגסגליקעס, דאמיט דיא רוססען דיא האַרטען שלעגע דער טאפּפֿערן טירקען וויעדער עמפּפֿינדען!

איין בערלינער בריעף.

דיא וועלט שטוינט מיט רעכט איבער דיא געדולד, מיט וועלכער גראף אנדראשי דען אימטער ווייטער גרייפֿענדען רוסישען עראָבערונגען שטילשוויינענד צוזיעהט. יעדער מוס זיך וואָהל דענקען, דאס שאָן פֿאָר דעם אויסברוכע דעם קריעגעס פֿעראיינבארונגען געטראָפֿפֿען וואָרדען, דענען צופֿאָלגע עסטערייך-אונגארן פֿיר זיין „שוויינגען" איינע נאמהאפֿטע בעלאָהנונג ערהאלטען זאָלל. — אבער וואָרין זאָלל דיעזע בעלאָהנונג בעשטעהען? דיעס בילדעט עבען דיא פֿראגע, וועלכע אללע יענע בעשעפֿטיגען מוס, דיא עס מיט דער צוקונפֿט אונזערער מאָנארכיע ערנסט מיינען! ניכט מינדער וויכטיג זינד דיא פֿראגען: וואס וויל רוסלאנד מיט זיינען עראָבערונגען? וויל עס יענע טהיילע, דיא עס פֿאָם טירקישען רייכע לאָזרייסט, זיך זעלבסט בעהאלטען? אָדער וויל עס בלאָס דיעזע שטיקע אן רומעניען, סערביען אונד מאָנטענעגראָ פֿערשענקען? — עס איזט אָפֿפֿענבאר, דאס עבען דיא בעאנטוואָרטונג דיעזער פֿראגען פֿיר דיא צוקונפֿט עסטערייך-אונגארנס פֿאָן אונגעהייערער וויכטיגקייט איזט. אונד וואהרליך! דיא געמיטהער וואָרען וועגען דיעזער פֿראגען אים זאָ אויפֿגערעגטער אלס דיעזע אויך אין דען דעלעגאציאָנס-זיטצונגען ביזהער אונבעאנטוואָרטעט געלאססען וואורדען.

עס איזט דאהער פֿאָללקאָממען נאטירליך, דאס איין „בערלינער בריעף" דער איבער אללע דיעזע פֿראגען גענויע אנטוואָרט ערטהיילט, אין דען פּאָליטישען קרייזען אונזערער הויפּטשטאדט גראָסעס אויפֿזעהען ערעגט. דיעזער בריעף ערשיען צוערסט אין דער „נייען פֿרייען פּרעססע" פֿאָם 24. דעצעמבער. דערזעלבע לויטעט זיינעם הויפּטאינהאלטע נאך וויא פֿאָלגט:

„הערר רעדאקטעור! איך קאנן איהנען אויס זיכערער קוועללע איבער דיא פּאָליטיק רוסלאנדס, וויא אויך איבער דיא פּאָליטיק דייטשלאנדס אונד עסטערייך-אונגארנס גענויע אויסקונפֿט ערטהיילען. זיא קאָננען זיך אויף מיינע מיטטהיילונגען עבען זאָ גוט פֿערלאססען, אלס ווענן דיעזעלבען איהנען דירעקט פֿאָם פֿירסטען ביסמארק צוגעגאנגען וועהרען. — דיא געגענווערטיגע אָריענטאלישע פּאָליטיק בעשטעהט אין פֿאָלגענדעם: רוסלאנד וויל פֿיר זיך אין אייראָפּא ווירקליך קיינע עראָבערונגען מאכען. עס בעגניגט זיך מיט דען עראָבערונגען, דיא עס דורך זיינע לעטצטען זיעגע אין אזיען געמאכט האט. אין אזיען נור וויל אונד ווירד רוסלאנד איינען צו-וואכס זיינעם געביעטעס ערהאלטען. אים איינפֿערנעהמען מיט דען אנדערען צווייא מיטגליעדערן דעס דרייא-קאיזער-בינדעס וויל רוסלאנד אין אייראָפּא נור פֿאָלגענדעס ערציעלען: 1) אויס בולגאריען זאָלל איין זעלבסטשטענדיגער שטאאט ווערדען, אן דעססען שפּיטצע איין פֿירסט געשטעללט ווערדע, דער מיט דעם רוסישען קאיזער-הויזע פֿערוואנדט איזט; 2) רומעניען זאָלל עבענפֿאללס איינען פֿאָללקאָממען אונאבהענגיגען שטאאט בילדען; גלייכצייטיג זאָלל אויך דיא דאָברודשא אן רומעניען אנגעשלאָססען ווערדען; 3) דיא דאָנוי-מינדונגען זאָללען פֿרייא ווערדען, דאמיט יעדע מאכט מיט איהרען קריעגס-שיפֿפֿען דאָרט ערשיינען קאנן. — 4) סערביען זאָלל אויך אלס אונאבהענגיגער שטאאט ערקלערט ווערדען, יעדאָך קיינע פֿערגראָססערונג זיינעס געביעטעס ערהאלטען. — 5) מאָנטענעגראָ, וועלכעס אויך ביזהער פֿאסט גאנץ אונאבהענגיג וואר, זאָלל דורך מעהרערע בעצירקע אין דער הערצעגאָווינא אונד אין אלבאניען איינען צו-וואכס ערהאלטען. — 6) דער איבריגע טהייל דער הערצעגאָווינא אונד באָסניען זאָללען אן עסטערייך-אונגארן פֿאללען."

פֿאסט יעדער דיעזער פּונקטע בילדעט פֿיר אונזערע מאָנארכיע איינען דאָלכ-שטיך. וואס מאן פֿאָן אללעם אנפֿאנגע אן געפֿירכטעט, זאָללטע נאך דיעזעם „בערלינער בריעף" צור טרויריגען וואהרהייט ווערדען. מאן דענקע זיך דאָך! אונזער גאנצעס שטרעבען גינג יא נאך צווייא פּונקטען הין: ערסטענס, דאס אן אונזערער גרענצע קיינע נייען שטאאטען ענטשטעהען מאָגען; צווייטענס אבער, דאס אונזערע מאָנארכיע קיינע ערווייטערונג איהרעס געביעטעס דורך דיא הערצעגאָווינא אָדער באָסניען ערהאלטע, דא דיעזע סלאווישען פּראָווינצען אונזערע מאָנארכיע ניכט שטערקען, זאָנדערן בעדייטענד שוועכען ווירדען. אָהנעהין קראנקט עסטערייך-אונגארן אן דען סלאווישען בעפֿאָלקערונגען, דיא עס בערייטס בעזיטצט. זאָללטען וויר אלזאָ נאָך וויטערע צווייא סלאווישע פּראָווינצען ערהאלטען, דאנן שטעהט עס יא אָר-

---

פֿאָלליעטאָן.

מערקווירדיגע פֿערהעלטניססע.

איין העכסט-אינטערעסאנטער ראָמאן פֿאָן דר' מ' פֿראנקל.

א י י נ ל י י ט ו נ ג.

אנפֿאנגס נאָוועמבער דיעזעס יאהרעס מאכטע איך פֿאָן מיינער געבורטס-שטאדט פּראג איינע רייזע נאך ענגלאנד, אום דאָרט דיא ביבליאָטהעקען-שטאדט צו בעזוכען. איך מיינע נעמליך דיא ענגלישע שטאט אָקספֿאָרד, וועלכע דיא גראָסטען ביבליאָטהעקען (ביכער-זאממלונגען) דער וועלט בעזיטצט. איך וויל היער קיינע גראָסע רייזע-בעשרייבונג מאכען, דא דיעס נור דיא לאנגווייליגען ראָמאנ-שרייבער צו טהון פּפֿלעגען, זאָנדערן גאנץ קורץ זאגען, דאס איך דאס ציעל מיינער רייזע גליקליך ערריכטע. איך בעפֿאנד מיך אין אָקספֿאָרד אין דער זאָגענאננטען באָדלעיאנישען ביבליאָטהעק, אין וועלכער זיך איבער איינע האלבע מילליאָן געדרוקטע אונד 30.000 נאָך אונגעדרוקטע ביכער בעפֿאנדען. דאָך וואוסטע איך מיך היער באלד צורעכט צו פֿינדען, דא איך אויך שאָן פֿאָר 8 יאהרען אין אָקספֿאָרד וואר, וואָ איך אונטער דען דאָרטיגען נאָך אונגעדרוקטען ביכערן (מאנוסקריפּטע אָדער האנדשריפֿטען) דיא געשיכטע דער יודען אין ענגלאנד אונד דיא געשיכטע דעס שטערנ-זעהרס אל המון אונד דיא געשיכטע דער יודען אין שפּאניען געפֿונדען אונד אויך פֿעראָפֿפֿענטליכט האבע. — דאָך, ערשרעקען זיא ניכט. איך וויל איהנען היימע ניכט וויעדער איינע געשיכטע, דיא פֿאָר יאהרהונדערטען געשעהען איזט, ליעפֿערן — איך ערצעהלע איהנען פֿיעלמעהר איינע געשיכטע אויס דער אללער-נייעסטען צייט, דיא זיא אונד איהרע נעהעסטען לעזער זעהר מערקווירדיג אונד זאָנדערבאר פֿינדען ווערדען. מערקווירדיג וועגען דער גראָסארטיגען עראייגניססע אונד פֿאָרפֿעללע, דיא זיך אין דערזעלבען אבשפּיעלען, אונד זאָנדערבאר אונד זעלטזאם, וויל דיעזער ראָמאן אין שטאָף אונד פֿאָרם פֿאָן דען ביזהעריגען יידישען ערצעהלונגען גענצליך אבווייכט אונד זיך אבזאָנדערט. זיא ווערדען דא פֿאָן ק י י נ ע ן יודענ-פֿערפֿאָלגונגען, פֿאָן ק י י נ ע ן צערשטאָרטען סינאגאָגען אונד נ י כ ט ס פֿאָן גזירות-אנגעלעגענהייטען צו האָרען בעקאָממען. דיא צייט שרייטעט פֿאָרט אונד מיט איהר אויך דיא געשיכטע, דענן יעדע צייט ערצייגט אנדערע פֿערהעלטניססע. — היער פֿינדען זיא דען יודען ניכט מעהר אין דען אבגעזאָנדערטען יודענגאססען אונטער דען טרימערן אלטער מויערן, זאָנדערן זעהען איהן אלס עמאנציפּירטען בירגער אין דער געוואָהנליכען אונד האָכסטען געזעללשאפֿט, דער מיט אללען איבריגען בירגערן אָדער אדעליגען גלייך דענקט אונד פֿיהלט. עס דאַרף זיא דאהער ניכט בעפֿרעמדען, ווענן איהנען דער אנפֿאנג דיעזעס ראָמאנס אלס „ניכט געוואָהנליך יידיש" פֿאָרקאָממען ווירד.

אונד נון צור זאכע!

איך אונד מיין פֿריינד נייבויער אויס אָקספֿאָרד בעטראכטעטען עבען איינעס פֿאָן דען נייעסטען ווערקען, אלס וויר איינע בעוועגונג אים ביבליאָטהעקס-זאאלע פֿערנאהמען. עס וואר איין אלטער ענגלענדער, מיט שטאאטסמענישעם אויסזעהען, איינגעטרעטען, אויף דען אללער איינען געריכטעט וואָרען.

„ווער איזט דאס?" — פֿראגטע איך — אונד הערר נייבויער אנטוואָרטעטע מיר: „„קיין אנדערער, אלס דער גראָסטע שטאאטסמאנן דער געגענוואַרט!""

„וויא, דאס זאָללטע דער ביסמארק זיין?"

„„ניין! דאס איזט אונזער מיניסטער-פּרעזידענט אין ענגלאנד, פֿאָן דעם זיא עבען איין ווערק אין הענדען האבען.""

„דאס איזט אלזאָ דער הערר בענזאמין דע איזראעלי!" —

„„זאָ האט ער פֿריהער געהייסען, יעטצט אבער איזט ער גראף אונד הייסט „לאָרד בעאקאָנספֿילד"! (שפּריך ביקענספֿיהלד.) אם 20-טען דעצעמבער ווירד היער זיין געבורטס-טאג געפֿייערט, אן דיעזעם טאגע ווירד ער זיין 72-טעס לעבענס-יאהר ערריכען. דער לאָרד איזט יעטצט אויך בייא דער מעהרהייט דער ענגלישען בעפֿאָלקערונג זעהר בעליעבט, דא ער אין דער רוסיש-טירקישען אנגעלעגענהייט אלס רוססענ-פֿיינד אונד טירקענ-פֿריינד אויפֿטריטט. בלאָס דער ענגלישע שטאאטס-מאנן גלאדסטאָנע (שפּריך: גלעדסטין) וואוסטע זיך היער איינע טירקענ-פֿיינדליכע פּארטייא צוזאממענצושטעללען, אונד . . . .""

„איך ערזוכטע זיא האָפֿליכסט, מיך יעטצט מיט דער פּאָליטיק אין רוהע צו לאססען. וויא איך וויס, וואר איינסט הערר דע איזראעלי (שפּריך: „דיזרעהלי") איינער דער בעסטען ענגלישען ראָמאנ-שרייבער אונד שריפֿטשטעללער. יעטצט איזט ער נון דער גראָסטע פּאָליטיקער געוואָרדען; וויר וואָללען עס אומגעקעהרט מאכען, וויר לאססען איהם דיא פּאָליטיק אונד וואָללען אונס מיט זיינער ראָמאנ-שריפֿטשטעללערייא בעפֿאססען. וויא איך וויס,